

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
 Härad: Uppvidinge. Adress: Furåkra, ^{nr} Kriksmåla.
 Socken: Hjghult. Berättat av: Susanna Erlandsdotter,
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Hjghultssocken.

Uppteckningen berör Gammal
 Bystämman, om utfarväg i Byn
Gäblestult, Hjghultssocken.

Vol: 1.

Sidor: 1-12.

Obs! I denna Volym medverkar Farbror
 Nils med sina rådgiver tillammans
med Mormors utdrag.

1.)
Byn Gødesthult i Ålgøhults-söcken hade
1824. undergått "Laga skifte". De 11. bönder-
na, som bildade bylaget hade dithin
loft i en klunga. Detta gick för sig så
länge grannvännen räckte så pass
till, att Byns älderman "Nisse Träpot"
kunde smäcka fred och bilägga fris-
terna. Den värste bråkstoren var en
bonde, som hette "Petter Samp" (vanligen
kallad "Sampa-Pellen.") Han hade i skif-
tet blivit kastad på den gemensam-
ma utjorden och fick därför långt
vägnunderhåll både till "Ghualtvar-
nen" och kyrkan, som han tyvärr sällan
besökte. "Sampa-Pellen" hade fått flytt-
ningshjälps av bylaget enligt lag och
därtil en delaktig skogskift, mer än
de övriga gårdarna, men skogen hade

2.)
föga värde den tiden. Nu skulle en så-
dan låtita skogskiftsrepresentat en
fämlig förmögenhet. Men "Samra-
Pellen" han såg blott det för ägaren var
och spräckte ej tanken till kammaren
där. "Pellen" närmasse grannbänder vara
först "Jan Karg" som en tid tjänat sol-
dat och därnäst "Sven Från." som fått
namnet "Från." för han var en av de
spilla i landet plögade mormor säga.
Sessa 3. Bänder vara dom, som på byn
körda blivit "Utkastade" (= Utflyttade).
På Norra sidan var det blott "Jan i hola",
som blivit utflyttad till "Fällan", men
fick allt fort heta "Hölen eller Hölögö-
den." Han led och teg och byggde spåru
sin uffarsväj te By's kyrkvägen, kanske
därför att han låg blott 50 famnar från

3.)

ACC. N.R. M. 7056 : 3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

allmänna byvägen, som ledde ut på kyr-
kovägen. Vid vägen till "Skualtau" beträff-
ade, så bekymrade den föga "Kolen"
för han var en stark Karl's slängde
1/2 tunna röj på ryggen & gick fästigen
över hagen ner till den lilla kvarnen.
— Men "Sampa-Pellen" han qualade i 10 år
om utfarvägen, som ännu blott hun-
nit bli så pass att man med "Boltvagn"
kunde färdas fram. Sämst var den väg-
delen, som "Sampa-Pellen" skulle under-
hålla, ty han måste först underhålla
sträckan från sitt hem "Jan Karg's Gärd"
och sedan deltaga i det övriga till ut-
farvägen. Att han fått den stora skag-
skippen gav han "Susan i" och grälade
skändligt på granmarua "Jan Karg" och
"Sven Fran" om att de skulle hjälpa till

4.)

ACC. N:R. M. 7056:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med underhållet på vägen från haus
"Fågärd" ut till byvägen. Men då brast
hålamodet hos "Karg och Fram" och dam-
pade åt "Samya-Pelle": "En väg, som vi
kanske inte köra en gång om året, den
underhåller vi inte, vi ha hållat några
körandes ärenden till din gård & knapp-
kast gäendet heller, för du ä en å de
hårdgjällade fiskarna, som blott vill
simma i andras vatten." Så tog "Karg
och Fram" ifu med sina vägstycken
och gjorde dem ganska farbara, men
"Samya-Pelle" han lyste med sin från-
varo. "Pelle" körde lika kargt och än-
nu mera på de nybyggda vägstyc-
kena, men haus egen vägbit fick va-
ra ogrusad till hjulen sjänka ner ef-
ter hjulkubbarna i de djupa spåren.

5.)
När ej "Sampe = Pelle" det minsta ville un-
derkälla vägen så beslöt "Karg och
From" att vid "Karg" rågång där "Sampe"
egenhändiga vägtröt, kätta upp en gränd
med lås före; så vart han då isol-
rad. Men detta förtröt "Sampe" till
den grad, att han tog sin rya och högg
ner grunden och där till 30 kot gärdes-
gård i rågången för "Karg". Men då
vaknade gamle "Nisse Träpot" (var. Namnet
Träpot därav, att Nisse var Låghatt på vensk-
ta benet och hade ett stycke trä i stöveln)
"Byråmannen" bullrade hårt en dag i by-
ringen, och då måste bönderna möta
opp hos Jödermannen kl: 6. på aftonen
fy dam voro kallade till "Bystämma".
Alla bönderna komma förändes var sin
"Skänka Öl", som hörde till vid dessa stäm-

6.)
mor; ty denna s. k. "Skaffning" var fädernes-
ärvd ped. Sist kom "Sampe-Pelle". Han däng-
de å sej hatten så det skvatt i den gamla
äldermansbyrå. - "Nisse Träpö" Lät
klobban falla och sag till orden "På före-
kommen anledning har jag måst kalla
Eder tillsammans för att grannsam-
jan, som brustit åter må bli hopstas-
vad. Våra fragna grannar "Karg och Främ"
har fört klagomål mot grannen "Petter
Samp"; som säges väl fört sig på derase-
gendom måst hos grannen "Karg"; och
det lyter oss att höra vari "Samps" fösse-
else består; alltså är ordet fritt. "Ordföran-
de!" Sade "Karg." "Karg" har ordet," ljöd det.
Han började; "Det borde vara alla grannar-
na i byn bekant hurusam jag och "Främ"
i närmare 10. år fått måra nog ommer-

27)

hålla utfarsvägen till vår gemensamma
bypväg. Detta förtts att grannen "Sampp" med
munn och hand lovat vid skippet att del-
taga i omrökallet enligt beslut för, att
han fick skogskippen utöver å vårt gemen-
samma ävrande innehav. "Furstäm-
mes!" Hördes bland de församlade. Desslikes
haver nu jag och grannen "Fram" hatt vä-
ra väglutar i laga skick i hopp om att
grannen "Petter Sampp" ville göra rätt bästa, så
vi finge farbar väg, men han aktade in-
bet på vår hävliga och rättmätiga an-
hållan. Så satte vi grind med Lät
över vägen vid min Rågäng men det
befanns en dag att grinden vart mes-
tuggen & därför flera hat av min gäs-
desgård i bemälda Rågäng vara lagda
för Täfot; enligt trovärdigt vittnes utsaga"

8.)

ACC. N:R. M. 7056:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Nisse Träpot" (ordförande.) Nu hör du
granne "Samp" vad, som lägger dig till
last; vad har du att anföra till ditt
försvar? "Samp;" Ordförande! Var god!
För då första är då ren lägn att jag
skulle huggit ner granna & jättgärs-
biken, sån illgärning har jag aldrig
tänkt mycket mera förävt. & för vi-
dare, så vad vägen anbelangar, så
lycker jag han är bra, som han är
i dessa vargatider. Så ä intet gott för
en fattig bande hinna med allt! "Kraft"
har ordet. Vad den fattigdom beträffar
så är grannen "Samp" intet fattiga-
re än vi andra bänder. Han sålde
för på där sen ett par 13-kvartersat-
ar & fick bra betalt, men pengarna som
la han på kistebotten, & intet out i spet-

9.)

ACC. N:R. M. 7056 : 9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sambet, men "Gerighet är en rot till all
ont;" jag fick 33 riksdaler för mi koknig-
pa & grannen "Fram" 45. för sin 3-års spitz
men vi drag oss in till för & lägga dam
vart evelia öre på vägen, för då ä stor
skam för bå Gm & människor te ä ha
en sån utfarsväg, som vad grannen
Samp håller sej & oss mä, äst vi inte
själva gjort något åt att, så hade vi
sottit, som på målar vad vägen beträff-
jar. Ordföranden! Samp har ordet. Hosi
all värda kan dä va svårt för en
sån, som "Kraft" te & hålla om så vore
Rangb: Landsväg. han fick ju ärua
& tusen riksdaler i förför, & så da omna-
talskäringa han, & då slapp han omna-
Laget. & va "Fram" beträffar, så brann
hans gamla laggärskrälle, som han

försäkrat i vårt sockenbolag te predotta
la värdet. & då fick han så många peng-
ar, så han intet kunne räkna dem
på flera där. Lagom mycket fick jag
i job när mi så abo brann med all
grannamålen. "Samp" håll dej te saken,
om du vill fortsätta! Rät ordföranden.
"Samp" vill fortsätta, hålla mej te saken,
sa du. Peng! Grannen Jan har ordet.
Jag ska bara te på göra ett litet gen-
mäle mot grannen Samps uttåg. Nu
grannen "Kraft" fick ära 3. tusen och att
han blev snatajete kvitto det var vår
Herres verk båda dem. för han kallade
hädan "Kraft" bro likavist, som hans
snatajering & dä va "Krafts" rätt te
Bradersvaruete, & likaså att slippa snata-
tajete; när dej gamla kammit till ro.

17.)

ACC. NR. M. 7056 : 11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8 ord "Fram" 8 hans laggårsbrand befrä-
fär; så hade du "Sams" haft samma frihet
att befräfsäkra din hälsa 8 spanna
mål. "Furstämnes! Hördes mangrant. Sven
Nilsson har ordet. "Så ä oss allam bekant,
att granuen Sams går krokvägar, så snart
lillfälle gives. Låtam oss kamma till raken
i fråga! Tycker I som jag, så är det rätt
att "Sams" berättar till fulla värdet grind
8 jansgar, när bevis finnes mot honom,
att han i övermod förövat illdådet.
8 äss han då intet vill; så får väl legen
ha sin gång om jag rätt känner "Kroft"
och "Fram." åter iustämnes. Sär till får
det vara läs för den nyoppföda grunden
tills granuen "Sams" med allvar börjar
förbättra de honom ålagda vägrtyckena.
Så bortfaller både grind 8 läs." Furstämnes;

19.)

ACC. N:R. M. 7056:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Yngen emot allmän fästnad och klubbau föll.
Men då reste sig "Sampe-Pelle" och sporde "Vasför-
ska bå du & mäncker va mej emot?" "Visse Trä-
pot," jag ska be på påminna dej granne
"Sampe" om ett gammalt folkuttryck, men
du får inte ilskna te! Så heter så här, "Å
baka den ingen hut vet." Utan att säga
ett ord tog "Sampe" sin hatt från den
gamla äldermansbyråen och gick. När
han gått lurade "Visse Träpot" bort
till Hårnsköpet och framtag en stopa-
plaska & ett par kamlar & bjöd på en
styrkebar över lag. Och så tog han
därtill en klunk ur "Ölskänkorna" och
stoppade sina rökpipor med "Skänbla."
"Sampe" var kurrerad, & då var det bästa, men
"Visse Träpot" språk rej med "viva hämma över
mulen & sad," sånt leder, ska sån smörja ha!